

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Quod sedem 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

valdè torquet Interpretes. Sed si sequamur sententiam Panormit. facilè hoc modo tollitur, si dicamus, d. l. *Laudabilem* eo casu loqui, quo nulla extant urgentia indicia frigiditatis in viro. Nam tunc opus esse triennio cohabitationis inter conjuges, unà cum justo iudicio, juxta formam ejusdem c. *Laudabilem*. At verò ubi præter confessionem conjugum adsunt urgentia indicia frigiditatis indicia, quòd hac specie possint conjuges statim, non expectato lapsu triennii, à se invicem separari, dummodò juramento suo & propinquorum id confirment. Quo sensu exaudiendum putat Panorm. hic principium textus nostri, quem eò comprobare videtur d. c. *Laudabilem circa pr. in verb. Si frigiditas prius probari non possit*, argumento ducto à contrario sensu.

Et quòd postea hic subiicitur de muliere, quæ frigiditatem viri sui allegat prius post annum & dimidium; è contra verò si vir se potentè astruit, quòd hoc casu magis credendum sit viro, eo quòd caput sit mulieris: idcirco dicitur, quòd dux simul præsumptiones concurrant contra mulierem: una, quòd tardè querelam suam de frigiditate viri instituerit; altera, quòd vir contrarium asserat, ac proinde potius ei credendum, quam mulieri; non tamen ad eum effectum, ut matrimonium statim dirimatur, propter assertionem viri, sed ne dirimatur propter querelam mulieris, verum tum demum ubi triennium cohabitationis elapsum est.

Quòd idem retinendum, etiam si uterque conjugum frigiditatem allegaret. Nam & tunc triennium cohabitationis requirit, unà cum justo iudicio, probat idem text. in d. c. *Laudabilem, vers. si autem quòd nunquam*. Suppletur igitur, quòd in hoc c. i. desiderari videtur, ex d. c. *Laudabilem*. Neque hoc in jure novum est, ut una lex per aliam

interpretationem vel supplementationem recipiat, l. *Non est novum* 26, c. l. *Sed & posteriores* 28, d. *De legib.* quo sensu accipiendi videntur text. in can. 1, 2, & 3, xxxiii. q. 1.

Illud postremò ex hoc c. i. observandum, quòd matrimonium, licet propter frigiditatem separatum sit, restaurari, id est in pristinum statum restitui debeat, si fortè vir, qui frigiditate antea impeditus videbatur, aliam postea mulierem cognoverit. Probat idem text. in d. c. *Laudabilem* s. fin. nam secunda illa copula indicat, virum naturali frigiditate non laborasse, sed extrinsecà quòdam causà præpeditum fuisse. Unde, rescissà sententià divortii, quæ per errorem lata est, meritò redintegratur matrimonium. Quòd obtinet & in quavis sententià contra matrimonium lata, ut comperto errore retractetur, c. *Later sup. De sent. & re jud. juncto can. pen. xxxiii. q. 2*, licet diversum sit in sententià divortii propter malefium, de quo latius ad c. fin. inf. eod.

Sed quæstionis est, an matrimonium, quoad totum etiam restituendum sit? Videtur enim mulier justè excipere posse contra maritum propter adulterium ab eo perpetratum post separationem per text. in can. *Præcepit cum c. seq. xxxiii. q. 5*, in can. *Nihil & in can. Indignantur xxxiii. qu. 6*, Attamen verius est, mulierem excipere non posse, dummodò maritus nullam fraudem admiserit in petenda separatione matrimonii, cum adulterium sine dolo non admittatur, l. *pen. D. Ad L. Jul. de adult. & c. Fraternitatis 6, inf. eod.* Idem & si maritus fraudem admisisset, sed colludente sive connivente uxore, l. *Si uxor 13, §. iudex & §. fin. D. jam d. tit.* aut ipsa similiter fornicata fuerit, separato matrimonio, cum delicta pari compensatione tollantur, c. *pen. & ult. inf. De adult. c. Ex literis 5, inf. De divort. & l. Viro 48, D. Soluto matrim.*

In Cap. Quod sedem 2.

S U M M A R I A.

1. Pueri quatenus inepti matrimonio.
2. An senes?
3. An spadones & castrati?

Hic textus generalis est ad omnes impotentes ad complendam copulam, quales sunt frigidi, maleficiati, spadones, castrati, & quibus omninò virilia præcisa sunt. Inquit enim;

Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non est aptus conjugio sic qui impotentes sunt, minimè apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

Igitur puerum eum intelligit, qui debitum conjugale, quòd in commixtione corporum consistit, reddere non potest, quòd ex habitu corporis æstimatur, c. 3. *sup. De dispensat. impub.* Deficit enim in hoc puero institutio sive finis matrimonii, qui est generatio proles, sive fornicationis evitatio quoad mulierem, sicut supra ad Rubr. annotavi.

notavimus: quamvis hoc discriminis sit inter puerum & reliquos impotentes, ut, si ille matrimonium contrahat, hoc matrimonium resolvatur in sponsalia de futuro, dummodò septennium habeat, *l. unico § fin. De sponsal. impub. in 6, & c. fin sup. eod. de quo latius egimus ad 3, sup. De sponsalib.* Cæteri verò impotentes, si ab eis matrimonium contractum sit, ne quidem valet in vim sponsalium, *l. Oratio 16, D. De sponsal. eod. quòd horum impedimentum perpetuum sit, & consequenter sponsalia inter hos contracta numquam effectum sortiri possint. Quod non est in puero, quo facto pubere cessat impedimentum matrimonii contrahendi, facit text. in l. Si quis officium 38, D. De ritu nupt.*

2 Sed quid juris in senibus? Hos verum matrimonium contrahere probat textus in *l. pen. C. De nupt. & Glof. hic & can. Nuptiarum xxvii. q. 1.* ubi inquit, neminem adeò senem esse, quin aliquando calere possit naturà vel artificio. Et probant exempla Manassæ Numidæ Regis, & Catonis Censorii, & Uladislai Regis Polonæ. Ille post octoginta sex annos, alter anno octuagesimo octavo ætatis filium genuit; tertio verò nonagenario duo filii nati sunt, Uladislai & Casimirus, prout refert eos Andr. Tiraq. in *6. lege connub. num. 19.* Et quamvis Tiraq. hoc vice miraculi habeat, cum rarò evenire soleat, tamen non puto miraculo adferendum esse, cum per naturam fieri possit.

3 Cæterum quod ad spadones & castratos attinet, appellamus eos spadones, quibus abest pars genitalis à natura, *l. 2, §. illud, & l. Arrogato 40, §. fin. D. De adoptionib.* Castratos, qui tale vitium habent ex accidenti, *l. Sed est quasi 6, D. De liberis & posth. instir.* (licet Justinianus in *§. sed & illud*

Instir. De adopt. aliter videatur discernere spadonem à castrato.) In spadone jus civile quidem admittit matrimonium, non verò in castrato, *l. Si serva 40, §. si spadoni D. De iure dot.* sed jure Canonico uterque perperam contrahit matrimonium, ex ratione textus nostri, quòd scilicet impotentes sint: nisi forrè possint erigere, quo casu valere matrimonium ab iis contractum docet Navarr. *conf. 2, num. 11, hoc tit. nostro;* ex hac ratione, quòd matrimonium hac specie saltem sit in remedium fornicationis. Idem tradit Glossa *ad can. Hi qui matrimonium xxxii. q. 7.* Verùm Panorm. hic ex communi sententià probat contrarium, inquit: ex quo non potest generare spado, potest uxor dicere, Ego volo esse mater, volo filios producere, & ideo maritum accepi, *c. 1, in fine h. r.* Quæ certè sententià Panormitani æquitatem habet. At verò in iis periculosa est, qui tantum fornicationis vitandæ causà contrahunt matrimonium, licet procreationem prolis non evitent. Idcirco hæc res Pontificià decisione opus habet. Refert quidem Henricus Henriquez, *tomo 1, Summa Theol. moralis lib. 12. de impedimentis matrim. c. 8.* Sixtum Papam V. constitutione sua generaliter declarasse, quòd spado sive eunuchus utroque testiculo orbatus, est & semper fuerit omninò inhabilis matrimonio, etiam sciente & consentiente muliere. Sed mihi hæc videre non licuit hæc constitutionem, ut ita possim ius auditoribus proponere. Illud certissimum est, spadonem, cui omnia omnia genitalia adempta sunt, non posse inire matrimonium, sicut rectè consultit Nav. *consil. 3, hoc nostro tit. & ducetur ad cap. fin. inf. eod.*

In Cap. Ex literis 3. juncto cap. Fraternitatis 6.

SUMMARI A.

1. Matrimonium dirimi potest ob vitium obstructionis naturalis in muliere.
2. Suadendus tali mulieri ingressus Religionis.
3. Eà postea ab alio cognitã redintegrandum prius matrimonium.

1 **H**Oc Cap. agitur de muliere adeò obstructa, ut virum admittere non possit, an ob hoc matrimonium cum ea contractum sit dirimendum? Et respondetur, si vitium illud

mulier à natura contraxit, nec ope Medicorum tolli potest; viro permittendum esse, ut illam uxorem ducat. Igitur hoc impedimentum est, non solum matrimonium contrahendum impediens, sed & contractum dirimens. Per opem Medicorum intellige per incisionem, vel per alium modum, qui absque gravi læsione corporis sit, *c. Fraternitatis inf. eod.* Nam cum mulier per contractum matrimonii obligata sit viro ad consummandum matrimonium, idcirco rectè petitur removeri hoc vitium corporis, ut ita ad consummationem matrimonii deveniatur. Prudenter quoque